

TOFENER

Gaul, p. 123).

Però hi hauria més base fonètica, i geogràfica raonable, per relacionar-hi un *Toaca* o *Toake* que consta sovint com NP de Salses, i que potser fou NL en el terme d'aquesta vila. «Willemus Tuaca --- *Toaca*»⁵ a. 1144 i també «Will. Toubacha» (1146) i «Petri Toacha de Salsis» any 1264; no veig que en lloc consti clarament com topònim; però com que en la majoria de les cites va amb *-che*, potser és el genitiu d'un NL en *-ca*: Petrus i Pontius *Toache* de Salsis, en documents de 1203, 1246, 1261, 1259, 1264, que pot significar P. o W. del lloc dit *Toaca* (el 1281 escrit *Toacti*, potser error per *-chi*). Hi ha indubtablement un paral·lel entre els tres noms en *To-*: *Toaca* (o *Tu-*), *-ècale*, *-ès*. Poc versemblant un origen àrab (cf. apè. a *Vilamulaca*).

¹ Aquí imprès *Touete*: potser mera err. tipogràfica; o err. de copista ms.?, causada per la *t* de *l'Albareto* següent. — ² Tampoc Ponsich troba formes (*Top.*, 124) en *-vol* fins a 1632, i no amb *Tu* fins a 1715; cau, però, en la inconseqüència d'adoptar *Tuevol* amb *u* com a forma normativa.

Toèvol, V. Toès

TOFENER

Forma que assenyalem especialment perquè en el *DECat* VIII, 202b43, la donàrem com antecedent merament hipotètic de l'origen de *tafaner*, que des de 'cercador i furgador de tòfones' hauria passat a 'escorcollador, xafarder'. Allà només trobàvem *tofonaire* i *taforer*, 303a7 i b10. Però ve a ser la que tenim, un poc llatinitzada en un doc. de 1409: «*Fra Berenguer de Tuffanerio*, prior de Santa Maria del Col» [El Coll d'Osor] (Serra V., *Pinós Mpl.* III, 206).

Togores, V. Tuir Toirigo, V. Talric

TOIX

Cap o Morro de *Toix*, a la costa valenciana de Migjorn, poc a l'Oest de Calp, entre aquest terme i els de Altea i Benissa.

Cavanilles: «--- De Calp --- no lejos está el cabo *Toix*, que es el occidental de la ensenada de *Calp*, en cuyo cabo --- se termina la cordillera, que viene desde *Confrides*, con los nombres de *Serrella*, *Bérnia* y *Toix* --- media entre *Bérnia* y *Toix*, un collado, que llaman *puerto de Calp*» (II, 232, 2a. ed., 196.4f). Però en el vol. I dona una forma diferent: «cordilleras que terminan dentro del mar, en los cabos de S. Antonio, la Nao y *Toig*» (I, 75, 2a. ed. 112.3f.).⁵⁵

Toix és com s'ha escrit generalment, i «*moño de tojís*» vaig oir en l'enq. de Calp (xxv, 130); així també Fig. Pacheco (GGRV, p. 15), Salvà, i Sanchis Guàrner (*Nom.* 1966: Cap *Toix*, p. 24).

Ja es llegeix *Serra de Toix* en un doc. de 1562, p. p.⁶⁰

Salvà (*Callosa d'En S.* II, 98). En la descripció del Regne de Val. (anys 1565-1572): «del atalaya del Albir --- al Cap Blanch media legua, a la *Bella Guarda* media legua; al Cap Negrete 1/4; al cap de *Tox* 1/4 mayor, al cap de *Ipbac* 1 legua i 1/2» (*El Arch.* IV, 37.80).¹

Ens orienta un parònim, barri de la ciutat sarraïna de València, en el *Rept.* En una llista de donacions feta tres mesos després de la presa de la ciutat, es donen a G. de Llinàs, les «domos de Hamet de Abembros in *barrio de Hatoix*» (ed. Bof., 224.11); en donacions posteriors, ordenades per barris o ravals (àr. *rabad*) com «vico *Rahabat Alcadí*» (p. 539), vénen després d'aquest barri, encapçalades «Incipimus in *Rahabatatox*» (545.20); o sigui *rabat at-tox* (ocupant unes quantes pàgines).

ETIM. Tant el topònim de Calp, com el de València, són àrabs, probablement formats amb *ṭayṭṭ*, collectiu de *ṭayṭa* 'espart' (tots dos en *RMa*), manllevat del mossàrab *ṭayṭa* 'mata' en general, dels quals ve el cast. *atocha* 'espart' (*DECH* I, 399). El de Calp és *ṭarṭ atṭayṭ* 'cap de l'espart', o bé *ḡābāl at-ṭayṭ*, amb el genèric sobreentès; en el de València també en part es tradueix ja *rabad* per 'barri', quedant (*b*)*atoix* amb l'article *at-* aglutinat; o bé s'hi consigna encara *rabad*.

No és estrany que el diftong *ay* hi aparegui tancat en *o*, igual que en el cast. *atocha*; més notable és que la *ḡ* s'hi hagi tornat *ṣ* (*Toix*), però no és massa xocant, perquè la *ḡ* africada entre vocals es tornà *ḡ* en àrab tardà; i com que hem vist que Cavanilles escriví una vegada *Toig*, és que realment ho devia oir de totes dues maneres: en els noms de costa, sovint els terrassans usen una variant diversa de la de la gent de mar; també és probable que hi hagués contaminació de l'adjectiu cat. *toix* 'despuntat, neci', al qual es deuria també la pron. amb *o* tancada, en lloc de la *ò*, que esperaríem venint del diftong; o bé hi hagué variant *ou* per *au* en la pron. dels moriscos valencians; cf. *Santa Pòla* < SANCTA PAULA (art. supra).

⁴⁰ Advertim, per altra banda, que el nom mossàrab de l'espart ha donat altres NLL valencians. Sobretot el collectiu en *-ar*: Barranquet de l'*Atotxar*, te. de Benigànim; s'usa *totxera* com nom viu de la planta a la Marina, *totxa* a Elx i *L'Atotxó*, pda. rústica (xxxvi, 136.1), on crec que deu haver-hi un plural àrab *at-ṭayṭūn* 'els esperts'; a Sumacàrcer; *totxa* 'rebuig o deixalles de l'espart'.

¹ Veiem, doncs, que les formes més ben documentades i des de més antic, són *Cap de Toix* en la descripció costera de 1585-72 i *Serra de Toix* 1562, i pron. *Morro de tojís*. Ara bé, aquí podem enllaçar el problema de *Beni-tússer*, que haguérem de deixar (a l'art. *-Tàixer Beni-*) sense altra solució que reconèixer que no se li troba cap arrel ni explicació possible en àrab; després hem vist que és un nom que es retroba a Múrcia, en la variant *Benitúycir*, bastant repetida en el *Rept.* de c. 1280: «ésta es la quadrilla de *Benitúycir*», passim, p. 39b etc. Variant que acaba de demostrar que no pot venir de l'àrab, llengua que no té ni tolera un diftong *úi*. I per tant